

Handläggare
Emma Nordling
Telefon: 08-50828837
Malin Jigrud
Telefon: 08-50828707**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2022-04-26, p. 17

Detaljplan för del av Alvik 1:18 m.fl. Alviks strand i stadsdelen Alvik

Remiss från stadsbyggnadskontoret S-Dp 2019-07846

Förvaltningens förslag till beslut

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar följande synpunkter på planförslaget:
 - Kvarter D bör utformas med genomgående planlösningar för att möjliggöra bullerskyddad sida.
 - Dagvattenåtgärder i enlighet med stadens åtgärdsnivå för vatten bör preciseras.
 - Den södra utfyllnaden bör utformas så att nya grundområden tillskapas för att ersätta livsmiljöer som går förlorade, så att planen inte försvårar möjligheten att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.
 - Eventuell påverkan på skyddad art samt intrång i värdefull natur bör minimeras och kompenseras för genom ekologiska skydds- och kompensationsåtgärder.
2. Justera beslutet omedelbart.

Anna Hadenius
FörvaltningschefGustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram en detaljplan för Alvik 1:18 m.fl. Alviks strand i stadsdelen Alvik. Ett program för Alvik östra beslutades i stadsbyggnadsnämnden 2019. Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrade sig över programmet i april 2019.

I programsamrådet framförde MHN synpunkter på buller, dagvatten, naturvärden på land och i vatten samt på föroreningar i mark och vatten. Vissa positiva förändringar har gjorts sedan programsamrådet, t.ex. har den bullerutsatta bebyggelsen längs Drottningholmsvägen och småbåtshamnen med negativ påverkan på vattenmiljön tagits bort. Miljöförvaltningen har fortsatt synpunkter på buller, utfyllnadens utformning, påverkan på naturvärden, dagvatten och markföroreningar.

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för cirka 1300 bostäder inklusive studentbostäder och LSS-boende, verksamheter i form av kontor samt centrumändamål i bottenvåningarna, en grundskola F-6 för 630 elever, tre förskolor med totalt 18 avdelningar samt allmänna torg, parker, gator och bryggor inom området. För att tillskapa friytor i området planeras strandområdet utökas genom utfyllnad och en ny ö anläggas.

Idag är planområdet till stora delar bebyggt, men det finns även områden av oexploaterad mark och vattenmiljö med höga naturvärden. Drottningholmsvägen samt tunnelbanans gröna linje passerar norr om planområdet och tvärbanan angränsar till programområdet i syd och sydväst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

MKB

Planförslaget har antagits innebära betydande miljöpåverkan. En miljökonsekvensbeskrivning har tagits fram som avgränsats till miljöaspekterna ytvatten, naturmiljö i strandlinjen, skyddade arter, naturvärden och skyddsvärda arter samt vibrationer och stomljud. Avgränsningen är i förvaltningens mening väl avvägd.

Därutöver är förvaltningen positiv till att uppföljning av respektive miljöaspekt föreslås men anser att det behöver förtydligas hur och när uppföljningen planeras genomföras. Det behöver också framgå vem som har ansvar för att uppföljningen genomförs.

Buller

Vid bostadsbebyggelsen närmast tvärbanan (D1 och D2) överskrids bullerförordningens riktvärde (60 dBA) för trafikbuller vid fasaderna mot tvärbanan och mot Alviks strand. Miljöförvaltningen anser att lägenheterna bör utformas så att samtliga lägenheter får tillgång till en bullerskyddad sida. I planhandlingarna anges att små lägenheter (<35 kvm) kan placeras mot de mest bullerutsatta fasaderna för att klara riktvärden för trafikbuller. Även om bullerförordningen medger det är det ingen bra lösning för att skapa en god ljudmiljö. Små lägenheter bör inte användas som ett sätt att klara förordningen. I bullerutsatta lägen bör det planeras för genomgående lägenheter. Enligt Stockholms stads *Vägledning för hantering av omgivningsbuller vid bostadsbyggande i Stockholm* (beslutad i SBN och MHN, april 2018) ska en god ljudmiljö alltid eftersträvas. Staden bedömer att det normalt är möjligt att åstadkomma en betydligt bättre ljudkvalitet än de värden som anges i förordningen, utan att göra avkall på andra kvaliteter.

Beräknade maximala ljudnivåer uppgår till 80-85 dBA vid de mest utsatta fasaderna mot tvärbanan i kvarter D. För att minimera risken för bullerstörningar inomhus från maximala ljudnivåer från tvärbanan rekommenderar miljöförvaltningen att en planbestämmelse tillförs plankartan, vilken reglerar bullernivåerna inomhus till nivåer motsvarande ljudklass B för lägenheterna mot tvärbanan.

Bostadsgården vid punkthuset är utsatt för buller från tvärbanan och huvudgatan. För att skapa en uteplats som uppfyller riktvärden för trafikbuller krävs att bullerskyddande skärmar uppförs mot såväl tvärbanan som huvudgatan. Detta medges med en planbestämmelse (m1 – bullerskydd mot intilliggande bostäder får uppföras). Miljöförvaltningen anser att planbestämmelsen bör ändras till att ”bullerskydd ska uppföras för att skapa bullerskyddad uteplats”.

Stomljud

Enligt planhandlingarna riskerar flera byggnader att överskrida riktvärden för stomljud. Enligt bullerutredningen bör en marginal tillämpas då stomljudsproblematik kan vara svårt att beräkna och bedöma och åtgärder i efterhand är både komplicerade och kostsamma. Därför har en planbestämmelse förts in i plankartan som anger att 32 dB(A) FAST ska klaras. Miljöförvaltningen vill upplysa om att trafikförvaltningens riktvärde är ändrat till 32 dBA. Om en marginal ska tillämpas bör lägre stomljuds nivå eftersträvas.

En stomljudsutredning ska enligt planhandlingarna genomföras under Q1 2022, vilket miljöförvaltningen är positiv till.

Miljöförvaltningen har erfarenhet av andra planer där det uppstått problem med stomljud i nybyggda bostäder nära spårtrafik. Frågan behöver därför bevakas noggrant i det fortsatta planarbetet och i projekteringen.

Naturvärden

Planförslaget innebär intrång i naturmark med värden knutna till barrskog, ädellövskog, strand och vattenmiljöer. Störst påverkan på land blir det i planområdets södra delar där bebyggelse och park föreslås samt på Alviksberget där skola med tillhörande gård lokaliserats.

En avvägning har gjorts mellan behov av skola och platsens höga naturvärden. Miljöförvaltningen instämmer i att behovet av skola väger tungt och är positiv till att en kvalitativ skolgård avses tillskapas. Långsiktigt innebär exploateringen dock en negativ påverkan på stadens gröna infrastruktur, dels genom att livsmiljöer för barrskogs- och ädellövslevande arter försvinner samt att ekologiska spridningsvägar för dessa arter försämras.

Enligt miljökonsekvensbeskrivningen (MKB, Wescon miljökonsult, 2022) motverkar planförslaget uppfyllandet av miljömålet *ett rikt växt- och djurliv*. Miljöförvaltningen anser att det finns utrymme att höja ambitionsnivån för att miljömålet inte ska motverkas i lika stor utsträckning. I november 2020 antogs, i kommunfullmäktige, en stadsövergripande handlingsplan för biologisk mångfald med en gemensam målbild av ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem.

I det fortsatta arbetet föreslår miljöförvaltningen att det undersöks hur det ekologiska spridningssambandet längs med strandzonen kan stärkas, som kompensation för den försämrade spridningen över Alviksberget.

Miljöförvaltningen anser även att grönkompensationen behöver vara riktad specifikt på åtgärder som stärker ekologiska funktioner.

Åtgärder såsom torg och gångstråk tillför rekreativa värden vilket är positivt, men de kan inte kompensera för förlust av habitat och spridningssamband. Träd som fälls bör tas tillvara, exempelvis genom att placeras ut som död ved. Det bör undersökas om materialet kan användas som lekmaterial på skol- och förskolegårdarna.

Enligt MKB:n bedöms detaljplanen få negativa konsekvenser på fladdermöss och fåglar. Miljöförvaltningen är därför positiv till att en artskyddsutredning för fåglar och fladdermöss är under genomförande. Om artskyddsutredningen visar att art skyddad enligt artskyddsförordningen påverkas på ett sådant sätt som strider mot artskyddets intressen kan planförslaget behöva justeras och skydds- och kompensationsåtgärder behöva utformas för att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus.

Naturvärden vattenmiljö

Enligt MKB:n kommer den södra utfyllnadens utformning arbetas vidare på för att minska påverkan på vattenlevande arters spridningssamband längs med strandzon och grundområden. Miljöförvaltningen är positiv till detta och understryker att vissa justeringar är nödvändiga för att det ska vara möjligt att förverkliga både den södra utfyllnaden och Mälaren utan allt för omfattande påverkan på naturmiljön.

Förvaltningen anser att det föreslagna långsgående trädäcket vid den södra utfyllnaden tillför höga rekreativa värden. Dock bör trädäcket flyttas längre upp på land så att kontakten mellan strandzon och vatten upprätthålls och nya grunda områden inte beskuggas. Aktuell utformning med utkragande trädäck innebär att den naturliga tillförseln av död ved försvinner liksom att bottnar beskuggas. Detta hindrar vattenväxter från att växa vilket innebär att grundområdets funktion som uppväxt- och födosöksområde för fisk förloras.

Den södra utfyllnaden behöver utformas på ett sådant sätt att nya grundområden tillskapas för att ersätta de livsmiljöer som går förlorade. För utfyllnaden och ön behöver utformning både ovan och under vattenytan beaktas. Höjddkurvor under vattenytan och lämpliga bottenmaterial, såsom sand eller annat finmaterial, behöver tydligare beskrivas. Förstärkningsåtgärder såsom nyplantering av träd i strandzonen för fortsatt tillförsel av död ved bör utformas liksom förslag på lämplig strandvegetation.

Strandskydd

Miljöförvaltningen instämmer med att de områden som idag är bebyggda kan anses ianspråktaga på ett sätt att dom saknar

betydelse för strandskyddets syften (MB 7 kap. 18c § 1 p). Förvaltningen anser att ett upphävande av strandskyddet inom dessa områden kan vara motiverat.

Ett av strandskyddets syften är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden (MB 7 kap. 13 § 1 p). Förvaltningen håller därför inte med om att området för den södra utfyllnaden kan anses vara ianspråktagen på ett sätt som saknar betydelse för strandskyddets syften, eftersom området idag är tillgängligt för allmänheten.

Förvaltningen anser att strandskyddet bör ligga kvar inom allmän platsmark. Allmän platsmark inom strandskyddat område går i linje med strandskyddets syfte och motiverar inte ett upphävande av strandskyddet. Förvaltningen föreslår att staden istället för att upphäva strandskyddet ska ansöka om strandskyddsdispens för åtgärder som inte är förenliga med strandskyddets syften.

Dagvatten

Miljöförvaltningen anser att förutsättningarna för att klara stadens åtgärdsnivå för dagvatten är goda. Stora delar av marken inom planområdet är idag hårdgjord utan vare sig fördröjning eller rening av dagvatten. Miljöförvaltningen bedömer att exploateringen inte medför försämrade möjligheter att uppnå uppsatta miljökvalitetsnormer för recipienten förutsatt att dagvattenanläggningar i enlighet med åtgärdsnivån genomförs. Dock bör dagvattenutredningen tydligare samordnas med den miljötekniska markutredningen och föra ett resonemang kring platsens förutsättningar avseende markföroreningar och saneringsåtgärder med hänsyn till MKN vatten. Dagvattenutredningen behöver också förtydliga var anläggningar behöver utformas täta med hänsyn till eventuella markföroreningar.

Därutöver anser förvaltningen att dagvattenutredningen behöver kompletteras enligt nedanstående beskrivningar.

Kvartersmark

I dagvattenutredningen redovisas den fördröjningsvolym på kvartersmark som behövs för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Dock är beräkningarna översiktliga och förslag på specifika dagvattenanläggningar inom kvartersmark är ännu inte fastslagna. Utifrån aktuell utredning är det inte möjligt att bedöma om det finns utrymme för fördröjningsvolymen inom respektive kvarter. Miljöförvaltningen anser därför att dagvattenutredningen bör kompletteras med förslag på dagvattenanläggningar inom samtliga kvarter.

Kvarter B, C, D1 och F utformas med sadeltak utan förgårdsmark. Detta innebär att det inte är möjligt att fördröja dagvatten från hälften av takytorna inom dessa kvarter. Miljöförvaltningen anser att volymen, i första hand, bör kompenseras för genom att en större andel dagvatten fördröjs på gården. I andra hand bör fördröjning av kvartersdagvatten på allmän platsmark diskuteras. I sista hand kan ett avsteg från åtgärdsnivån vara aktuellt.

Vidare är fördröjningsbehovet för kvarter A större än vad som framgår från dagvattenutredningen och behöver kontrolleras.

Allmän platsmark

Miljöförvaltningen anser att dagvattenutredningen bör kompletteras med tydligare förslag på var anläggningar inom allmän platsmark ska placeras för att åtgärdsnivån ska uppfyllas. Utifrån aktuell utredning är det inte möjligt att bedöma om det finns utrymme för fördröjningsvolymen och därmed inte heller möjligt att bedöma exploaterings påverkan på recipient.

Enligt dagvattenutredningen är det viktigt att göra aktiva val gällande materialet i parken och lekytorna för att förhindra urlakning av föroreningar. Det är exempelvis viktigt att inte använda gummigranulat som kan urlakas till recipienten och ha mycket negativ effekt på vattenmiljön. Miljöförvaltningen instämmer och hänvisar till Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplaster 2020-2024.

Alviks strands skola

Dagvatten inom skolan föreslås fördröjas och renas i ett makadammagasin och växtbäddar. Miljöförvaltningen bedömer att dagvattenåtgärderna som föreslås är tillräckliga för att kraven på fördröjning enligt åtgärdsnivån för dagvatten ska klaras. Det behöver dock förtydligas, förslagsvis med hjälp av rinnpilar i principskissen över skolområdets dagvattenhantering, vilka delar av skola och gård som fördröjs och renas i respektive åtgärd.

Skyfallshantering

Miljöförvaltningen anser att det, för kvarter T, behöver förtydligas om det föreligger översvämningrisk vid skyfall samt hur sådan eventuell risk ska minimeras. Innergården till kvarteret är vänt mot Alviksberget där det enligt stadens skyfallskartering finns ett större flödesstråk. Kvarterets utformning tillsammans med den 10 meter höga bergskanten mot Alviksberget resulterar i ett potentiellt instängt område där vatten vid ett skyfall riskerar att bli stående. Gården och omkringliggande vägar behöver därför höjdsättas på ett sätt så att det tydligt framgår att vatten vid ett skyfall kan avrinna ut från gården.

För skolgården på Alviksberget samt angränsande förskolegård (kvarter F) kan höjdsättningen också behöva regleras i plankarta för att säkerställa fungerande rinnstråk vid skyfall. På skolgården föreslås även ett infiltrationsdike längs med gränsen mellan naturmark och skolgård med syfte att avleda större mängder vatten vid ett skyfall. Miljöförvaltningen anser att dikets placering kan behöva justeras med hänsyn till föreslagna kvarter nedströms skolan för att inte orsaka skada inom kvarteren.

Markföroreningar

Det har tidigare funnits olika industrier inom området däribland kemisk industri och metall- och verkstadsindustri, båtuppställningsplats, syrafabrik och kemisk industri. På Alviksberget finns också ett gammalt skyttevärn där sprayburkar dumpats i stor omfattning.

Undersökningar har gjorts i mark, grundvatten, porluft och sediment. Resultaten visar att det bland annat finns metaller, PAH:er, bly och PCB i mark, PFAS och ftalater i grundvatten samt VOC i porluft. I sedimenten finns metaller, PAH, PCB, tennorganiska föreningar och DDT. Ingen provtagning av mark och grundvatten har skett i de mellersta delarna av området på grund av att dessa inte varit tillgängliga och/eller att jorddjupet bedöms vara mycket litet.

En åtgärdsutredning av övergripande karaktär har gjorts (Översiktlig åtgärdsutredning, Wescon 2022). Miljöförvaltningen håller med om utredningens slutsatser att kompletterande undersökningar och fördjupad riskbedömning bör genomföras för att bedöma behovet av åtgärder utifrån platsspecifika förutsättningar och avgränsa föroreningsförekomst. Miljöförvaltningen anser även att platsspecifika riktvärden bör formuleras med hänsyn till miljö kvalitetsnormen (MKN) för vatten. Utredningen bör även samordnas med dagvattenutredningen.

En planbestämmelse bör införas som reglerar att markföroreningar ska vara åtgärdade så att marken blir lämplig för avsett ändamål innan startbesked ges.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet över förorenad mark. Om det upptäcks en förorening som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön ska enligt 10 kap. 11 § miljöbalken fastighetsägaren eller brukaren av fastigheten genast underrätta nämnden. Det krävs också som huvudregel anmälan till nämnden enligt 28 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd innan man vidtar en åtgärd för att avhjälpa en föroreningsskada. Blanketter och instruktioner

finns på <http://www.stockholm.se/-/Blanketter/Blanketter-Foretagare-A-K/>.

Bilagor

1. Planhandlingar för rubricerat planförslag finns att hämta via följande länk:
<https://etjanst.stockholm.se/Byggochplantjansten/pagaende-planarbete/planarende/2019-07846>